

Tisková zpráva

Pralesy jsou útočištěm i těch druhů, které vědci považovali za vyhynulé

Praha 22. listopadu 2021 – Skupina vědců, vedená výzkumníky z Katedry ekologie lesa Fakulty lesnické a dřevařské České zemědělské univerzity v Praze, se ve své publikaci zabývala dlouhodobým dopadem přírodních narušení (tzv. disturbancí) na druhovou rozmanitost a zastoupení lišejníků v primárních lesích, jakožto jednoho z indikátorů biodiverzity, a to zejména na ohrožené druhy. Primární horské lesy mají totiž z hlediska ochrany přírody velký potenciál, a to především v podobě vysoké druhové diverzity, která dokládá zachovalost a význam původních horských lesů.

Detailněji porozumět dynamice významných druhů lesních organismů, které jsou ovlivňovány přírodními disturbancemi, jako jsou vichřice či kůrovec, je z hlediska studia lesní biodiverzity velmi důležité. Ačkoliv se totiž znalosti vědců v této oblasti v posledních letech zvyšují, o dlouhodobém vlivu disturbancí na konkrétní taxony, jako jsou lišejníky, toho stále mnoho nevědí. *„Biologické dědictví přírodních disturbancí, jaké představují stojící odumírající i ležící odumřelé stromy, představuje velmi důležitý substrát pro lišejníky. Jde ovšem o substrát poměrně rychle se proměňující a přítomný jen v určitých fázích vývoje lesa, takže pokud mají populace na tyto substráty vázaných druhů lišejníků v daném regionu trvale přežívat, musí mít po přirozeném rozpadu biologického dědictví na jedné lokalitě možnost kolonizovat nové lokality s dostatečně bohatým biologickým dědictvím v přiměřené vzdálenosti,“* uvádí Jeňýk Hofmeister z Katedry ekologie lesa. Proto je důležité zmínit, že nestačí chránit pouze malé fragmenty praesů, ale také okolní lesy, ve kterých mohou lišejníky kolonizovat disturbancemi vytvořené nové podmínky, jako jsou například stojící suché stromy.

Data, ze kterých studie vychází, byla pořízena v primárních horských smrkových porostech napříč Západními Karpatami, jakožto evropským hot-spotem biodiverzity. U živých stromů, souší a padlých kmenů na celkem 57 studijních plochách byla zkoumána přítomnost epifytických a epixylických lišejníků. Na základě rekonstrukce disturbanční historie bylo testováno, jak byla druhová bohatost a zastoupení lišejníků ovlivněna současnou strukturou porostů a disturbančními režimy za posledních 250 let.

Výsledky studie publikované ve vědeckém časopise *Journal of Vegetation Science* ukázaly, že obzvláště důležitým prvkem zvyšujícím druhovou bohatost lišejníků jsou stojící mrtvé stromy, a to především ty s větší tloušťkou. Na druhou stranu, ačkoliv ležící mrtvé dřevo hostilo druhově chudší společenstva, šlo o unikátnější druhy. Celkově lze konstatovat, že druhová bohatost lišejníků byla nižší na regenerujících mladých a homogenních studijních plochách, ve srovnání se starými, již déle narušenými porosty. Ačkoliv tedy tyto staré lesy ztrácejí na vitalitě, z hlediska biodiverzity nabírají na významnosti.

„Zaznamenali jsme 158 druhů lišejníků z 65 rodů. Podle slovenského červeného seznamu byly potvrzeny 3 druhy považované za vyhynulé (EX), tj. Usnea scabrata, Lecidea huxariensis a Fellhanera bouteillei, 20 kriticky ohrožených (CR), 9 ohrožených (EN) a 8 zranitelných (VU) druhů. Pět ohrožených lišejníků

obsažených ve studii mělo více než 100 výskytů: *Bryoria fuscescens* (VU), *Hypogymnia farinacea* (VU), *Mycoblastus sanguinarius* (CR). Čtvrtina všech výskytů patří ohroženým druhům“, uvádí Josef Halda z Katedry biologie Univerzity v Hradci Králové.“ Nejcennějšími lokalitami jsou z tohoto pohledu Bielovodská a Koprová dolina, kde byla na nové lokalitě znovuobjevena vzácná kryptovka *Gyalecta friesii*. Výskyt tohoto lišejníku byl na Slovensku naposledy potvrzen před 30 lety, a to pouze na jediné lokalitě. Přísná ochrana těchto lokalit je z pohledu ochrany lišejníků velmi důležitá, přičemž pro udržení maximální druhové diverzity lišejníků je zásadní dostatečná velikost bezzásahového území. Pralesy jsou posledními útočišti biodiverzity, ze kterých se ohrožené druhy mohou znovu šířit a nemohou bez nich existovat.

Přirozená dynamika lesa je rozhodující pro rozmanitost a druhové složení lišejníků, přičemž zásadní je dostatečná velikost bezzásahového území pro zajištění neustálé variability stanovišť na úrovni krajiny. Je pravděpodobné, že probíhající klimatické změny budou tuto nutnost do budoucna umocňovat, a proto je zachování posledních fragmentů pralesů pro přežití regionálně významných druhů lišejníků zcela zásadní.

Česká zemědělská univerzita v Praze

ČZU je čtvrtou až pátou největší univerzitou v ČR. Spojuje v sobě stodesetiletou tradici s nejmodernějšími technologiemi, progresivní vědou a výzkumem v oblasti zemědělství a lesnictví, ekologie a životního prostředí, technologií a techniky, ekonomie a managementu. Moderně vybavené laboratoře se špičkovým zázemím, včetně školních podniků, umožňují vynikající vzdělávání s možností osobního růstu, včetně zapojení do vědeckých projektů doma i v zahraničí. ČZU zajišťuje kompletní vysokoškolské studium, letní školy, speciální kurzy, univerzitu třetího věku. Podle mezinárodních žebříčků univerzita patří k nejlepším 3 procentům na světě. V roce 2020 se ČZU se stala 53. nejekologičtější univerzitou na světě díky umístění v žebříčku UI Green Metric World University Rankings. V žebříčku Academic Ranking of World Universities (tzv. Šanghajský žebříček) se v roce 2020 umístila na 801.–900. místě na světě a na 5. místě z hodnocených univerzit v ČR.

Kontakt pro novináře:

[Karla Mráčková, tisková mluvčí ČZU, +420 603 203 703; mrackovak@rektorat.czu.cz](mailto:mrackovak@rektorat.czu.cz)